

Analyse av elevinspektørene skoleåret 2002/03

Elevinspektørene er et elektronisk verktøy for å innhente elevers erfaringer, vurderinger og synspunkter på egen opplæring. Det er ment å gi skoler, kommuner og fylkeskommuner praktisk hjelp til å involvere elevene i systematisk skolevurdering og kvalitetsutvikling av opplæringen.

Den nasjonale analysen av Elevinspektørene fra skoleåret 2002/2003 er utarbeidet av LÆRINGSlaben og Markeds- og mediainstituttet (MMI) på oppdrag av Læringssenteret.

I alt har 68 570 elever deltatt i undersøkelsen skoleåret 2002-2003¹ – 18 272 fra grunnskolens ungdomstrinn og 50 298 i den videregående skolen. Det er vanskelig å sammenligne resultater over år, siden spørreskjemaet er endret.

Elevinspektørene besto i skoleåret 2002/03 av åtte vurderingsområder:

- motivasjon
- trivsel og miljø
- mobbing
- medbestemmelse
- arbeidsmåter
- vurdering
- veiledning/tilbakemelding
- elev- og foreldredemokrati

Undersøkelsen viser at motivasjon for læring er nært forbundet med bruk og utbytte av arbeidsmåter, bruk og utbytte av vurderingsformer, medbestemmelse, støtte og veiledning, elevdemokrati og foreldreengasjement. Trivselen var imidlertid høyere blant de elevene som deltok i undersøkelsen våren 2003 enn de som deltok høsten 2002. Ikke så overraskende utgjør det å mistrives og utsettes for mobbing motpolen til det å stortrives. Men det er ikke nødvendigvis de samme elevene som stortrives og som samtidig er høyt faglig motiverte.

Elevinspektørene kan benyttes til å arbeide med to grunnleggende spørsmål i skolen:

¹ Skoleåret 2001-2002 deltok 52.092 elever. Det er litt færre elever som deltar fra ungdomsskolene i år, mens det er langt flere som deltar fra de videregående skolene.

- Hva skal vi gjøre for å forbedre elevenes muligheter til å lære mer og videreutvikle sine faglige interesser på skolen?
- Hva skal vi gjøre for å forbedre miljøet på skolen, slik at det kjennetegnes av likeverd og gjensidig respekt?

Det første spørsmålet kan belyses gjennom en analyse av resultatene knyttet til læringsdimensjonen, mens det andre spørsmålet kan belyses gjennom en analyse av resultatene knyttet til miljødimensjonen. Resultatene viser at det er høy trivsel i norsk skole, men kun middels motivasjon for læring.

Forskjellene mellom skolene er størst når det gjelder vurderingsområdene trivsel og veiledning, mens forskjellene mellom skolene er minst når det gjelder vurderingsområdene bruk og utbytte av arbeidsmåter og mobbing.

Undersøkelse viser hvilke egenskaper som kan fremme motivasjon for læring og hvilke egenskaper som kan fremme et godt miljø. I tillegg viser undersøkelsen resultater knyttet til elevdemokrati og foreldreengasjement. Motivasjon for læring er nært forbundet med bruk og utbytte av arbeidsmåter, bruk og utbytte av vurderingsformer, medbestemmelse, støtte og veiledning, elevdemokrati og foreldreengasjement.

Forskerne trekker særlig fram elevmedvirkning som viktig. Elevmedvirkning kan bidra til å gjøre elevene mer aktive i egen læringsprosess. På den måten får elevene bedre oversikt og kontroll over hva som skal læres i en bestemt periode. Da er det viktig at elevene blant annet kjenner målene i fagene. Bare 13 prosent av elevene sier de kjenner målene i stor grad, mens 18 prosent av elevene sier de ikke kjenner målene i fagene i det hele tatt.

Blant elevene er det 77 prosent som gir uttrykk for at de har lærere som i noen eller stor grad tar dem på alvor. Det å trives, både i klassen og på skolen generelt, har negativ sammenheng med det å mistrives og ha problemer med mobbing: Det å mistrives og utsettes for mobbing utgjør motpolen til det å stortrives. Av elevene oppgir 87 prosent at de aldri gruer seg til å gå på skolen fordi de blir mobbet, mens 3,5 prosent gruer seg noen ganger eller ofte.

Gutter rapporterer noe oftere at de har blitt mobbet enn jenter. Elever i ungdomsskolen rapporterer noe oftere at de har blitt mobbet enn elever i den videregående skolen, mens elever på yrkesfag rapporterer noe oftere at de har blitt mobbet enn elever på allmennfag.

I Elevinspektørene sier 12 prosent av elevene at de synes egen arbeidsinnsats er god i alle fag, mens 64 prosent sier de i stor grad trives i klassen. Disse resultatene underbygger en av konklusjonene i fra PISA-undersøkelsen, der det sies at norsk skole har mye å hente når det gjelder å styrke elevenes innsats og utholdenhet.

Veien videre for elevinspektørene

Fra og med 2004 er det obligatorisk å gjennomføre Elevinspektørene. På den ene siden skal resultatene gi støtte til den enkelte skole i sitt utviklingsarbeid. På den andre siden skal resultatene benyttes nasjonalt som et mål for skolens prosesskvalitet. Deler av Elevinspektørene skal inngå i det nye nettstedet *Skoleporten*, som åpner våren 2004. Samtidig skal Elevinspektørene være et lokalt verktøy for skoleutvikling.

Forskerne mener at den lokale tilknytningen til skolen er viktig både for å utvikle skolen og for å sikre Elevinspektørenes legitime kvalitet. For å sikre den lokale tilknytningen foreslår de å videreutvikle valgfrie indikatorer. Enkelte av disse indikatorene kan for eksempel være orientert mot de ulike basiskompetansene som Kvalitetsutvalget foreslår, mens andre indikatorer kan være fagspesifikke. Det vesentlige er at det er mulig å balansere lokale og sentrale behov så lenge bredden i valgfrie indikatorer er stor nok, og så lenge skolene kan velge indikatorer og dermed satsningsområder etter behov.

Forskerne mener generelt at det er behov for at skolene involvere elevene i utviklingsarbeid som både fokuserer på faglig utvikling og skolens miljø. Det er viktig at Elevinspektørene bygger videre på disse grunndimensjonene.